

سوالات درس روش تحقیق و مآخذشناسی

فصل اول: کلیات

۱- منابع مختلف شناخت از دیدگاه فلاسفه و دانشمندان را توضیح دهید؟

فلاسفه و دانشمندان برای آگاهی از حقایق واقعیت‌های جهان هستی و کشف حقیقت پدیده‌ها را به منابع و مبانی مختلفی متوسل شده‌اند.

عده‌ای عقل را وسیله استدلال و برهان می‌دانند

عده‌ای تجربه را به وسیله حواس

عده‌ای قلب و دل را به وسیله تزکیه آن

عده‌ای وحی را از طریق کتب آسمانی

و عده‌ای همه موارد را منبع شناخت می‌دانند

۲- در تفکر عقل‌گرایان و تجربه‌گرایان مبانی کار چیست؟

✓ در تفکر عقل‌گرایان، روش قیاسی مبنای کار است، بدین معنی که با استدلال و روش منطقی و تحلیل عقلانی، فرد می‌تواند حقایق را کشف نماید.

✓ در تفکر تجربه‌گرایان روش استقرایی مبنای کار است، بدین معنی که با مشاهده و آزمایش و شناخت ماهیت پدیده‌ها، می‌توان با شناخت جزءها و ارتباط آنها با یکدیگر به کلیات پی برد و قوانین و نظامات کلی را نتیجه‌گیری کرد.

۳- مفهوم تحقیق علمی را توضیح دهید؟

تحقیق علمی عبارت است از تلاش کاوشگرانه‌ای که با آداب خاصی به طور نظام یافته با هدف کشف مجهولی به منظور گسترش قلمرو معرفتی نوع بشر انجام شده و شناخت حاصل از آن مصادیق خارجی داشته باشد.

۴- نیاز بشر به تحقیقات علمی به چند دسته تقسیم می شوند. هر یک را مختصر شرح دهید؟

الف) نیاز فطری انسان: انسان به صورت فطری جستجوگر است و می خواهد تا حد امکان همه چیز را بداند و رموز جهان را کشف کند. به علاوه، کاوشگری انسان هیچوقت به پایان نمی رسد و البته انسان علاقه مند به کشف ناشناخته هاست.

ب) پاسخگویی به نیازهای حیاتی: انسان موجودی است که از بدو حیات تا مرگ با مسائل گوناگون رو به روست. او عضوی از سه سیستم اکولوژیک، اجتماعی- انسانی و ماورا طبیعت است.

۵- هدف تحقیق علمی را توضیح دهید؟

هدف اصلی تحقیقات علمی را باید معلوم کردن مجهول و به عبارتی حل مسئله و پاسخ یافتن برای آن دانست.

در شکل واقعی تر و عملیاتی می توان هدف تحقیق علمی را به صورت زیر نیز بیان نمود که به نحوی منعکس کننده هدف اولیه پژوهش علمی است:

الف- بررسی و ارزیابی نظریه ها

ب- ارایه نظریه جدید

ج- حل مشکل

۶- ویژگی ها و قواعد تحقیقات علمی را نام ببرید؟

تحقیق علمی به عنوان فرآیند کشف مجهول و یافتن پاسخ برای مسئله یا مسائل، از ویژگی ها و قواعدی برخوردار است که در ذیل بیان می شود:

۱. توسعه ای بودن.

۲. قابلیت بررسی داشتن

۳. نظم داشتن

۴. تخصص طلبی

۵. قابلیت تعمیم

۶. دقت طلبی

۷. واقعی بودن

۸. قاعده تجاھل

۹. صبر طلبی

۱۰. جرات طلبی

۱۱. نیاز به مدیریت واحد

۱۲. رعایت اصل بی طرفی (سلامت تحقیق مستلزم رعایت بیطرفی است).

۱۳. اجتهادی بودن تحقیق

۶- جایگاه آمار در تحقیقات علمی و مراحل انجام آن را توضیح دهید؟

بیان واقعیت ها، حقایق و طبقه بندی آنها در قالب اعداد و ارقام از مشخصات علم آمار است و کار مطالعه و بررسی یک پدیده را نیز ساده می کند.

مراحل انجام:

مرحله اول نمونه گیری: به این دلیل که امکان مطالعه تمام افراد جامعه در خصوص پدیده مورد نظر امکان ندارد بنابراین محقق باید قلمرو تحقیق خود را در باره افراد جامعه محدود کند و به جای تمام افراد، تعدادی را که معرف کل جامعه است را انتخاب کند.

مرحله دوم: گردآوری و طبقه بندی اطلاعات: در این مرحله نیز به آمار احتیاج داریم چون محقق با حجم انبوهی از اطلاعات رو به رو است. و باید از جدول های توزیع فراوانی استفاده کند.

مرحله سوم: تجزیه و تحلیل اطلاعات: محقق برای شناسایی ویژگیهای پدیده مورد مطالعه از شاخص های گرایش به مرکز مثل میانگین، میانه، مد و... و شاخص های پراکندگی مانند انحراف معیار و واریانس و ... استفاده نماید.

مرحله چهارم: تبیین و نمایش نتایج تحقیق: در این مرحله محقق برای تبیین نمایش ساده تر نتایج تحقیق از روشهای گرافیکی مثل منحنی های چند ضلعی، تجمعی، ستونی افقی، ستونی عمودی، ستونی دو طرفه ستونی ترکیبی و نمودارهای شعاعی یا قطاعی استفاده میکند.

۸- تفاوت Knowledge (تعریف عام علم) و Science (تعریف خاص علم) را توضیح دهید؟

به علم در مفهوم Knowledge اطلاق می شود. ولی از واژه علم مفهوم خاصی نیز تعبیر شده است و آن science است کلی و عام که مقصود آن بخشی از دانستنی ها و آگاهی های نوع بشر است که به روش های تجربی قابل اثبات و تایید باشد، این نوع علم بیشتر مترادف با علوم تجربی و طبیعی به کار گرفته شده است.

۹- چهار ویژگی یک نظریه علمی خوب را بنویسید؟

الف- مبین ماهیت پدیده یا روابط علت و معلولی بین پدیده ها و متغیرهاست.

ب- از ترکیب مفاهیم , قضایا و قوانین ویژه خود که به صورت نظام یافته درباره یک واقعیت به وجود می آید حاصل آمده است .

ج- قدرت پیش بینی و آینده نگری دارد.

د- نظریه می تواند چهارچوب مفهومی مناسبی را برای انجام دادن تحقیقات، چه در بعد انتخاب مسئله و پردازش آن و چه در بعد تدوین فرضیه و مدل های علی و چه در بعد روش های کار، ارائه دهد.

ه- مفاهیم و قضایای نظری از مصادیق بیرونی برخوردارند یا قابل آزمایش اند.

و- نظریه نباید با سایر نظریه های علمی مسلم و قطعی که پذیرفته شده و تایید شده است و نیز امور بدیهی در تضاد و تعارض باشد.

۱۰- قانون علمی را تعریف کنید و مشخصات آن را نام ببرید؟

قوانین علمی اصول کلی هستند که از رابطه حتمی، قیعی و دایمی بین متغیرها خبر میدهند. یک قانون علمی بیانگر رابطه ای کلی و عمومی بین حقایق و وقایع و پدیده ها است که از طریق مشاهده حقایق یا فرایندهای منطقی به دست می آید. مثلا: فلزات بر اثر حرارت منبسط می شوند یا اصطکاک باعث تولید انرژی حرارتی می شود.

الف- قانون علمی باید کلی بوده و بر تمام مصادیق خود تطبیق کند و حتی یک مورد متناقض با آن دیده نشود.

ب- دقیق , روشن , مشخص بیان شود و دو پهلو نباشد.

ج- در همه زمانها و مکانها قابل اثبات باشد.

د- با آزمایشهای متعدد نتیجه واحد و یکسان بدهد

ه- بر اساس اطلاعات صحیح، وسیع و استدلال اصولی پایه گذاری شده باشد.

و- رابطه علت و معلولی بین دو متغیر یا پدیده را بیان کند.

۱۱- علم، فلسفه و ایدئولوژی را مختصر بیان کنید؟

- ❖ علم: در لغت به معنی یقین، معرفت و دانش است. و در مفهوم کلی خود بر هر نوع آگاهی نسبت به اشیا، پدیده ها، روابط و ... اطلاق میشود. علم بشر را مجموعه آگاهیها، دانشها، و معلوماتی دانست که تا کنون نسبت به دنیای ماده و عالم معنا پیدا کرده است.
- ❖ فلسفه: حوزه‌های از دانش بشری است که به پرسش و پاسخ درباره مسائل بسیار کلی و جایگاه انسان در آن میپردازد؛
- ❖ ایدئولوژی: ایدئولوژی را سیستمی از ایده ها و قضاوت‌های روشن و صریح و عموماً سازمان یافته ای بدانیم که موقعیت یک گروه، یا جامعه را توجیه و تفسیر و تشریح می نماید.

۱۲- استدلال را توضیح دهید و انواع آن را بنویسید؟

استدلال را تمسک فکر به معلومات به منظور کشف مجهولات تعریف کرده اند. استدلال را مهم ترین بحث علم منطق می دانند که خود به سه نوع تقسیم می شود:

- ✓ استدلال قیاسی: در این استدلال فکر از طریق معلومات کلی، مجهولات جزئی را کشف میکند.
- ✓ استدلال استقرایی: در این روش فکر با استفاده از معلومات جزئی و برقراری ارتباط بین آنها حکم کلی را استنتاج می نماید. که به دو دسته کلی استقرا تام و استقرا ناقص تقسیم می شود.
- ✓ تمثیل: عبارتست از استفاده از مشابهت یک معلوم برای کشف مجهول

۱۳- انواع متغیرها را بر اساس ارزش و رابطه نام ببرید و برای هر یک مثالی بزنید؟

متغیر به ویژگی یا صفت یا عاملی اطلاق میشود که بین افراد جامعه مشترک بوده و میتواند مقداری کمی و ارزشها متفاوتی داشته باشد. متغیرها انواع گوناگونی دارند و بر اساس مبانی مختلفی طبقه بندی می شوند:

❖ انواع متغیرها بر اساس ارزش:

۱) متغیرهای کمی یا متغیرهای قابل اندازه گیری:

الف- متغیرهای کمی متصل (پیوسته) مثل: درآمد، سن، قد افراد، مقدار قند خون

ب- متغیرهای کمی منفصل (گسسته) مثل: تعداد کلاسها، تعداد انگشتان یک دست، تعداد فرزندان یک خانواده

۲) متغیرهای کیفی: که به خود عدد نمی گیرند مثل: گرایش شغلی، نژاد، جنسیت

۳) متغیرهای دو وجهی: بین کمی و کیفی قرار دارند مثل: مدرک تحصیلی و درآمد

❖ متغیرها بر اساس رابطه:

الف) متغیرهای مستقل: نقش علت را به عهده میگیرند و بر متغیرهای دیگر تاثیر میگذارند.

ب) متغیرهای تابع یا وابسته: این متغیرها تابع تغییرات متغیر مستقل هستند.

مثال: رابطه بیسوادی با کمبود درآمد که بیسوادی مستقل و کمبود درآمد وابسته است.

مثال: بررسی ارتباط نوشیدن قهوه و ابتلا به سرطان ریه

متغیر مستقل و وابسته؟

مستقل: نوشیدن قهوه   وابسته: سرطان ریه

ج) متغیرهای میانگر یا واسطه: متغیری است که گاه به عنوان متغیر مستقل و تابع قرار میگیرند. مثل رابطه سوء تغذیه با فقر که در اینجا ۳ میانگر (کاهش درآمد- کاهش نیروی کار و ضعف سلامتی) را بعنوان متغیرهای میانگر میتوان نام برد

۱۴- پنج مرحله ی فرآیند تحقیق علمی را به ترتیب نام ببرید؟

فرآیند تحقیق علمی به مجموعه مراحل منظم و پیوسته ای گفته می شود که امر تحقیق علمی را از آغاز تا پایان امکان پذیر می نماید.

مرحله اول: انتخاب تحلیل و تبیین مساله

مرحله دوم: گزینش، طراحی، تشریح روشهای انجام کار

مرحله سوم: گردآوری اطلاعات و داده ها

مرحله چهارم: طبقه بندی و تجزیه و تحلیل و تفسیر دادها

مرحله پنجم: تدوین گزارش تحقیق

فصل دوم: انواع تحقیقات علمی

۱- انواع تحقیقات علمی را بر اساس هدف و روش نام ببرید؟

❖ تحقیقات علمی بر اساس هدف:

الف- تحقیقات بنیادی

ب- تحقیقات کاربردی

ج- تحقیقات علمی

❖ تحقیقات علمی بر اساس روش:

الف (تحقیقات تاریخی

ب (تحقیقات توصیفی

ج (تحقیقات همبستگی

د (تحقیقات تجربی

ه) تحقیقات علیّ

۲- ویژگی های تحقیقات بنیادی را بنویسید؟

الف) وقت گیر بوده برای کشف مجهول نیاز به زمان طولانی دارد.

ب) هزینه بر است و احتیاج به منابع مالی زیاد دارد.

ج) معمولا به وسیله مراکز علمی و دانشگاهی انجام می شود، زیرا مأموریت اصلی آن ها توسعه قلمرو معرفتی بشر است.

۳- مشخصات تحقیقات کاربردی را بنویسید؟

الف) از نظر زمانی زودتر از تحقیقات بنیادی انجام می شود.

ب) درآمد زا هستند و به همین دلیل طرفداران بیشتری دارند.

ج) عمدتاً سازمان های دولتی و خصوصی و کارخانه ها ولی گاه دانشگاه ها و مراکز تحقیقاتی نیز این تحقیقات را انجام می دهند.

۴- برای هر یک از تحقیقات بنیادی، کاربردی و علمی مثال بزنید؟

✓ تحقیقات بنیادی مانند:

۱- آیا افراد چپ دست در بین پسران بیشتر از دختران است؟

۲- آیا پرخاشگری با سطح هورمون جنسی موجود در خون حیوان نر رابطه دارد؟

✓ تحقیقات کاربردی مانند:

۱- آیا نمایش فیلم به عنوان روشی برای آموزش درس تاریخ موثر تر از روشهای گفتاری است؟

۲- آیا شرکت معلمان در کلاسهای آموزش ضمن خدمت کارائی آنان را در امر تدریس افزایش می دهد؟

✓ تحقیقات علمی مانند:

کشف علل افزایش ترک خدمت کارکنان یک موسسه و راه حل آن، شناسایی علل کاهش بهره وری یک واحد تولیدی و راه حل آن.

۵- انواع منابع تحقیقات تاریخی را نام برده و مختصر شرح دهید؟

منابع دست اول: منابعی که مستقیماً در ارتباط با حادثه یا پدیده قرار می گیرند و ممکن است به شکل مکتوب، شفاهی، تصویری، مادی و مانند آن مشاهده شوند.

منابع دست چندم: منابعی که به طور غیرمستقیم در ارتباط با حادثه است و به اتکای منابع دست اول تهیه می شوند که ممکن است به صورت نقل قول های مستقیم یا غیر مستقیم یا به صورت کتبی و شفاهی، چند دست بگردند و از سندی به سند دیگر انتقال یابند.

۶- برای تحقیقات توصیفی مثال بزنید؟

الف) تحقیق توصیفی زمینه یاب مثل: سن، جنس و وزن

ب) تحقیق توصیفی موردی یا ژرفانگر مثل: تحقیقات مردم شناسی فرهنگی و قوم نگاری، همچنین توصیفی که درباره ی مکان یا گروه خاصی انجام می شود

ج) تحقیق توصیفی تحلیل و محتوا مثل: کتاب ها، مقاله ها، روزنامه ها، مجله ها، مطالب، نوار و فیلم

۷- تحقیقات همبستگی را تعریف نموده و مثال بزنید؟

این تحقیقات برای کسب اطلاع از وجود رابطه بین متغیرها انجام میپذیرد، ولی در آنها الزاماً کشف رابطه علت و معلول مورد نظر نیست. در تحقیق همبستگی بر کشف وجود رابطه بین دو گروه از اطلاعات تاکید میشود.

اساساً همبستگی به دو شکل وجود دارد: مثبت و منفی .

همبستگی مثبت: آن است که جهت تغییرات یک متغیر با جهت تغییر در متغیر دیگر همسو باشد مانند: رابطه بین شیب رودخانه با شدت آن، یا رابطه بین قدرت خرید مردم با حجم تقاضا

همبستگی منفی: آن است که جهت تغییرات یک متغیر با جهت تغییر در متغیر دیگر همسو نباشد مانند: رابطه بین قیمت ها و قدرت خرید مردم

۸- برای تحقیقات علی(پس رویدادی) مثال بزنید؟

برای مثال: خانه یا محل کاری دچار آتش سوزی شده، می خواهد علت یا عوامل حادثه را بشناسد تا نسبت به پیگیری مسئله مشابه در آینده اقدام کند.

۹- تحقیقات تجربی را همراه با مثال توضیح دهید؟

تحقیقات تجربی بر اساس وجه مشخصه اصلی خود یعنی کنترل متغیرها و مشاهده پدیده و سنجش رابطه علت و معلولی بین متغیرها و حضور فعال محقق در صحنه آزمایش شناخته می شوند.

مانند: تحقیقات تجربی در حوزه علوم انسانی بویژه روانشناسی، تعلیم و تربیت، جامعه شناسی و..... کاربرد دارد

فصل سوم: انتخاب، تعریف و بیان مسأله تحقیق

۱- چهار مورد از ارکان اصلی هر تحقیق علمی را بنویسید؟

الف- طرح مسأله تحقیق و تعیین حدود آن

ب- مطالعه ادبیات و سوابق مسأله تحقیق

ج- شناسایی و تحلیل مسأله تحقیق

د- تعیین متغیرها و تدوین مدل‌های علیّ مربوط به چهارچوب نظری تحقیق

ه- تشریح مسأله تحقیق و نگارش آن

۲- ویژگی‌های یک مسئله تحقیقاتی مناسب را نام ببرید؟

الف- ادراکی بودن : یعنی قابل درک باشد

ب- بسیط بودن : تک باشد و حالت ترکیبی نداشته باشد

ج- میکرو بودن : در حد توان محقق باشد

د- نو بودن

ه- مرتبط با رشته تخصصی محقق بودن

و- شفاف بودن : ابهام نداشته باشد

۳- روش‌های دستیابی به منابع و فهرست برداری از آنها را بنویسید؟

۱- استفاده از کتابشناسیها

۲- استفاده از فهرست مقالات

۳- استفاده از نمایه‌ها

۴- استفاده از کتابخانه

۵- استفاده از فهرست تحقیقات

۶- استفاده از چکیده ها

۷- استفاده از مجموعه مقالات

۸- استفاده از روش مصاحبه

۹- استفاده از آرشیو ها

۱۰- استفاده از سیستمهای اطلاع رسانی رایانه ای (که در اینجا به ذکر سه مورد از این سیستمها اکتفا می نمایم)

الف) سیستم CD_ROM

ب) سیستم On-line

ج) سیستم Internet

۴- چگونگی بیان مسئله ی تحقیق را بنویسید؟

در بیان مساله تحقیق، محقق باید به نکات زیر توجه کند :

الف) صورت مساله باید شکل سوالی داشته باشد و از بیان آن بصورت عبارات کلی یا جملات خبری خودداری گردد.

ب) مساله باید به طور واضح تعریف گردد و از کاربرد واژگان و اصطلاحات مبهم و دو پهلو خودداری شود.

ج) اصطلاحات و مفاهیم تخصصی باید تعریف شود .

د) سوالات ویژه تحقیق باید نوشته شود

ه) از کاربرد اصطلاحات و واژگان ارزشی خودداری شود .

فصل چهارم: تدوین فرضیه

۱- نقش فرضیه ی در تحقیقات علمی را بنویسید؟

فرضیه ها ضمن اینکه به محقق برای پیگیری و انجام دادن امور تحقیق به طور کلی به محقق جهت می دهند باعث می گردند که :

الف- مطالعه منابع و ادبیات مربوط به موضوع تحقیق جهت دار شود و از مطالعه منابعی که ربطی به پژوهش ندارند جلوگیری به عمل آید.

ب- پژوهشگر را نسبت به جنبه های موقعیتی و معنی دار مساله پژوهش حساس تر می نماید.

ج- فرضیه باعث می شود تا محقق مساله پژوهش را بهتر درک کند و روشهای جمع آوری اطلاعات را بهتر تعیین کند.

د- فرضیه چهار چوبی برای تفسیر اطلاعات جمع آوری شده و نتیجه گیری از آن ارائه می دهد.

۲- انواع فرضیه در تحقیقات همبستگی را با ذکر مثال توضیح دهید؟

این فرضیه ها به دو نوع تقسیم میشود:

فرضیه تحقیق (H_1)

فرضیه صفر (H_0)

✓ فرضیه تحقیق از وجود رابطه یا اثر و یا تفاوت بین متغیرها خبر میدهد یا در واقع وجود این حالات را تایید نموده آن را واقعی و حقیقی می داند. مانند:

۱- به نظر می رسد کآرایی معلمان آموزش دیده بیشتر از معلمان آموزش ندیده است

۲- به نظر می رسد بین آموزش معلمان و کآرایی آنها رابطه وجود دارد

✓ فرضیه صفر که به فرضیه آماری یا پوچ نیز موسوم است بر خلاف فرضیه تحقیق، وجود رابطه، اثر یا تفاوت بین متغیرها را رد کرده و انکار میکند و اظهار می دارد که این حالات واقعی نیست و حقیقت ندارد و صرفاً ناشی از تصادف و اشتباهات آماری بویژه اشتباه در نمونه گیری است.

مانند: به نظر می رسد کارایی معلمان آموزش دیده و آموزش ندیده مساوی است

۳- ویژگی های یک فرضیه ی خوب را بنویسید؟

الف) فرضیه باید قدرت تبیین حقایق را داشته باشد.

ب) فرضیه باید بتواند پاسخ مساله تحقیق را بدهد

ج) فرضیه باید قابلیت حذف حقایق نامرتبط با مساله تحقیق را داشته باشد

د) فرضیه باید شفاف، ساده، و قابل فهم باشد.

ه) فرضیه باید قابلیت آزمون را داشته باشد.

و) فرضیه نباید با حقایق و قوانین مسلم و اصول علمی تایید شده مغایرت داشته باشد .

ز) فرضیه نباید از واژه ها و مفاهیم ارزشی استفاده کند .

ح) فرضیه باید به مطالعه و پژوهش جهت بدهد.

ی) باید به صورت جمله خبری باشد.

ک) فرضیه ها باید مختص مساله تحقیق باشند

ل) باید بین فرضیه ها و سوالهای ویژه تناظر صوری و محتوایی وجود داشته باشد؛

فصل پنجم: نمونه گیری

۱- نمونه و نمونه گیری را تعریف کنید(با ذکر مثال)؟

❖ نمونه: عبارتست از تعدادی از افراد جامعه که صفات آنها با صفات جامعه مشابهت داشته و معرف جامعه بوده و از تجانس و همگنی با افراد جامعه برخوردار باشند. مثلاً در مورد بررسی تأثیر یک برنامه آموزشی، نمونه را می توان از نظر عوامل مختلف مثل سن، سابقه کار، رشته، ... به صورت همگن انتخاب کرد.

❖ نمونه گیری: مجموعه اقداماتی لازم برای انتخاب تعدادی از افراد جامعه به نحوی که معرف آن جامعه باشند، را نمونه گیری نامند. مثال: انتخاب تعداد صد بیمار از بین دو هزار بیمار (۵درصد)

۲- انواع نمونه گیری و روش های انتخاب نمونه گیری تصادفی را با ذکر مثال توضیح دهید؟

محقق به دو شکل ممکن است نمونه را انتخاب کند:

۱- روش انتخاب احتمالی که از ارزش علمی برخوردار است و به روش تصادفی موسوم است.

۲- روش غیر احتمالی که به روش وضعی معروف است.

روش های انتخاب نمونه گیری تصادفی

الف) نمونه گیری احتمالی(تصادفی) ساده: کلیه نمونه های انتخابی شانس یکسان برای انتخاب دارند. مثال : مدرسه ای شامل ۱۲۰۰ دانش آموز است. ۱۰۰ دانش آموز جهت یک تحقیق می خواهیم انتخاب کنیم .

سه روش وجود دارد که محقق می تواند به دلخواه یکی را انتخاب کند:

۱- استفاده از قرعه کشی:

۲- استفاده از جدول اعداد تصادفی:

۳- استفاده از روش منظم یا سیستماتیک:

ب) نمونه گیری احتمالی طبقه بندی شده: جامعه به گروهها یا طبقات مجزا تقسیم و به روش تصادفی از هر طبقه نمونه ها انتخاب می شوند. طبقه بندی می تواند براساس یک متغیر با توجه به اهداف مطالعه صورت گیرد.متغیرهایی مانند:

- ✓ سن
- ✓ جنس
- ✓ وضعیت اجتماعی اقتصادی

ج) نمونه گیری گروهی یا خوشه ای: در این روش گروههایی از افراد (خوشه ها) به جای تک تک آنها انتخاب می کنیم و هرچه تعداد خوشه بیشتر باشد دقت بیشتر است.

د) نمونه گیری مختلط: چند نمونه گیری برای پیدا کردن یک نمونه مثلاً ساده، سیستماتیک و خوشه ای انتخاب می کنیم و بعد نمونه اصلی را از بین این نمونه گیری ها انتخاب می کنیم.

فصل ششم: ابزار سنجش و گردآوری اطلاعات

۱- انواع ابزارهای گردآوری اطلاعات را نام ببرید؟

الف) پرسشنامه	ب) کارت مصاحبه	ج) کارت مشاهده	د) نظرسنج
ه) فیش	و) فرم	ز) نقشه گنگ و کروکی	ح) آزمون استعداد
ط) آزمونهای پیشرفت تحصیلی	ی) آزمون هوش	ک) رغبت سنج	ل) آزمون فرافکن

۲- مقیاس های اندازه گیری اطلاعات را نام برده و برای هر یک مثال بزنید؟

۱- مقیاس های اسمی یا عددی: متغیر هایی هستند که جنبه کیفی یک صفت را در نظر گرفته. بدین معنا که کدهایی که به پاسخ اختصاص داده می شوند اولویتی بر یکدیگر ندارند.

مثال: متغیر نوع رنگ: سفید: ۱، سیاه: ۲، زرد ۳

مثال: جنسیت: خانم: ۱، آقا: ۲

۲- مقیاس های ترتیبی: متغیر هایی هستند که در آنها، مقادیر مختلف نمراتی که به پاسخ ها اختصاص داده می شوند بیان شدت و ضعف آن صفت می باشد.

مثال: متغیر میزان رضایت:

۱: ناراضی

۲: متوسط

۳: راضی

۳- مقیاس های فاصله ای: متغیرهایی هستند با درجات مساوی که امکان اندازه گیری یک متغیر را به ما می دهند.

مثال: متغیرهای سن و میزان درآمد.

۴- مقیاس های نسبی: برای اندازه گیری متغیرهایی که مبداء سنجش آنها صفر مطلق بکار برده می شوند. مثال: متغیر دمای آب

۳- انواع طیف ها را در اندازه گیری اطلاعات نام برده و برای هر طیف مثالی بزنید؟

الف) طیف بوگاردوس: مثلاً از یک دانشجوی کارشناسی ارشد پرسیده می شود؟ شما از کی به طور ماهانه با روان شناس خانواده در ارتباط بوده اید؟

۱- از دوران لیسانس ۲- از دوران دیپلم ۳- از دوران دبیرستان ۴- از دوران راهنمایی ۵- از دوران ابتدایی

نکته مهم در این طیف این است که اگر فرد گزینه ۵ را انتخاب نماید به این معنی است که تمام گزینه ها را انتخاب نموده است

طیف لیکرت: مثلاً به صورت روزمره چه قدر به مشکلات کاری خود فکر می کنید؟

۱- خیلی کم ۲- کم ۳- متوسط ۴- زیاد ۵- خیلی زیاد

طیف گاتمن: این طیف محقق را قادر می سازد که از روی نمره پاسخگو با دقت و حداکثر ۱۰٪ خطا در کل نمونه، بتواند عبارت مورد تایید پاسخگو را دریابد. عبارت مقیاس گاتمن همانند طیف لیکرت است.

۴- عواملی را که معمولاً بر پایایی و روایی پرسشنامه تاثیر منفی دارد را نام ببرید؟

۱- تعریف نشدن اصطلاحات

۲- عدم توجه پرسشگران

۳- عدم تجانس و همگونی پاسخگویان

۴- تغییر شرایط و زمینه های اجرای پرسشگری

۵- وضعیت ظاهری و درونی ابزار

۶- عدم تناسب مراحل مختلف فرایند تحقیق

فصل هفتم: روشهای گردآوری اطلاعات

۱- روش های گردآوری اطلاعات را نام برده هر یک را مختصر توضیح دهید؟

الف) روشهای کتابخانه ای: بسته به نوع سند و موضوع تحقیق ممکن است با استفاده از فیش یا جدول یا نقشه و کروکی یا فرم های شبه پرسشنامه یا ترکیبی از همه آنها انجام پذیرد.

ب) روشهای میدانی: که از شهرت بیشتری برخوردارند عبارتند از: روش پرسشنامه ای، روش مصاحبه، روش مشاهده، روش آزمون و روشهای صوتی و تصویری.

۲- ابزار های گردآوری اطلاعات در روش کتابخانه ای را نام ببرید؟

این ابزارها بسته به نوع سند و هدف محقق از گردآوری اطلاعات و نوع آن متفاوت است. عمده ترین ابزاری که در تحقیق کتابخانه ای برای جمع آوری اطلاعات از آن استفاده می شود عبارتند از:

فیش، جدول، فرم، پرسشنامه، استخراج اطلاعات، نقشه و کروکی، کد عنوان منبع (کتاب)، نام مولف، نام مترجم، شماره جلد، شماره چاپ، ناشر، مکان نشر، زمان نشر

۳- ابزارهای گردآوری اطلاعات در روش میدانی را نام ببرید؟

روشهای متداول و معروف گردآوری اطلاعات میدانی عبارتند از:

پرسشنامه ای، مصاحبه ای، مشاهده ای، آزمون، تصویربرداری، ترکیبی

فصل هشتم: تجزیه و تحلیل داده ها و استنتاج

۱- شاخص های آمار توصیفی را نام ببرید؟

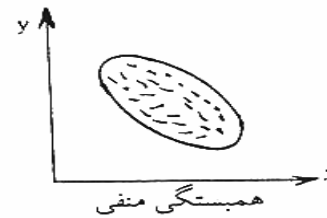
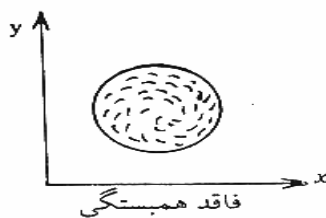
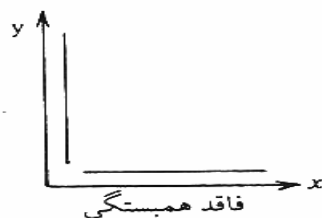
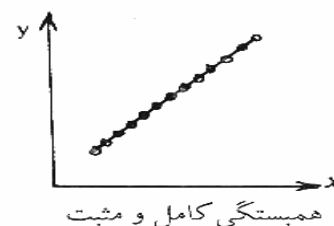
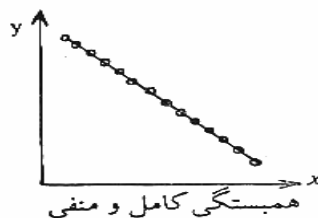
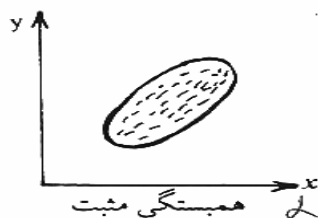
نما، اندازه های گرایش به مرکز، مد، جدول توزیع فراوانی و نسبت های توزیع، نمایش هندسی و تصویری توزیع، اندازه های پراکندگی

۲- شاخص های آمار استنباطی را نام ببرید؟

(۱) همبستگی

(۲) انواع همبستگی ها

۳- انواع مدل های همبستگی را با رسم شکل نشان دهید؟

۴- انواع همبستگی ها را نام برده و هر یک از آنها برای چه متغیرهایی (مقیاس ها) کاربرد دارد؟

الف- آزمون همبستگی پیرسون: این آزمون یکی از متداول ترین آزمون های تعیین ضریب همبستگی بین متغیرهای دارای اندازه های فاصله ای و نسبی است

ب- آزمون رو یا ضریب همبستگی اسپیرمن: این آزمون زمانی بکار می رود که داده ها از نوع رتبه ای است

ج- آزمون یا ضریب همبستگی فای: از این آزمون برای محاسبه ضریب همبستگی بین متغیرها و داده‌هایی استفاده می‌شود که از نوع اسمی یا کیفی و ارزشی هستند.

د- رگرسیون: کاربرد یک متغیر برای عمل پیش‌بینی در خصوص متغیر دیگر را رگرسیون می‌گویند.

ه- آزمون T : برای نمونه‌های کوچک کاربرد دارد.

و- آزمون F : از روش آزمون دیگری به نام F با روش تحلیل واریانس استفاده می‌شود. این روش به محقق در تشخیص تفاوت‌های معنی‌دار بین گروه‌ها و تاثیر متغیرها در آنها کمک می‌کند.